

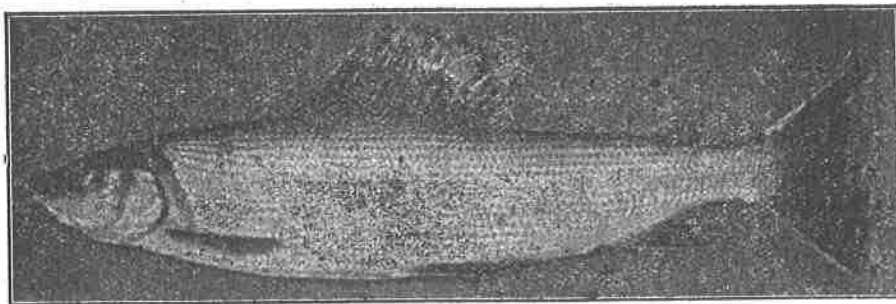
Spada li mladica-glavatica u pastrvske i lipljanske vode?

U Sloveniji imamo nekih voda u kojima skupa žive pastrve, lipljani i mladice-glavatice. Takve su vode na pr. Sava Bohinjka od ulaza u Soteski do Radovljice, Sora od Škofje Loke do jaza u Goričanima, gornji tok Savinje uzvodno od Podvinjskog jaza i još druge vode.

Lipljan je poznata sportska riba, koja ima meso po kvaliteti ravno pastrvskome. Neki ga cijene još više od pastrvskoga. Množi se brže, jer ženka ima 2000 do 3000 komada ikre, dok ih potočne pastrve imaju poprečno 250 do 500 komada. Pastrva se mrijesti zimi i treba preko tri

nju dovoljno lipljanskoga mlada. U malim udubinama uz obalu bila je prava stiska lipljanskog mlada, među kojim su bile 2 do 3 male pastrvice loveći s velikim uspjehom lipljanski mlad. Usprkos toga Sora je još bogata sa lipljanima, jer, kao što je rečeno, nisu pastrve zastupane u velikom broju.

Puštanje pastrva, naročito kalifornijskih, u takve vode je potpuno besmisleno. Ako onamo pustimo 5000 kalifornijskih pastrva, to smo doduše obogatili vodu sa 5000 ribica. Međutim nitko ne računa da će te pastrvice požde-

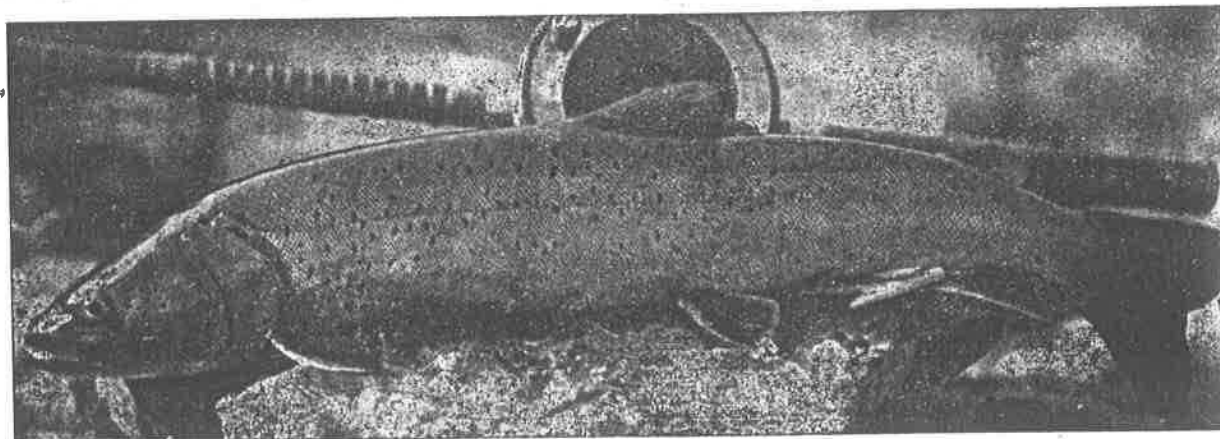
Lipljan

mjeseca da se izvali iz ikre, a zbroj dnevnih temperatura vode iznosi 410° C. Lipljan se mrijesti u martu i aprilu; treba 16 do 17 dana da se izleže, a zbroj dnevnih temperatura vode iznosi 160 do 170° C. Mladica-glavatica se mrijesti istovremeno sa lipljanom i treba da se izleže 26 do 27 dana, a zbroj dnevnih temperatura vode iznosi 260 do 270° C. Zbog toga su gubici za vrijeme leženja ikre kod lipljana i mladice-glavatice mnogo manji nego kod pastrve.

U rijeci Sori ispod Škofje Loke motrio sam 13. juna 1947. godine ribe u vodi, pa sam primijetio nevjerovatno mnogo ovogodišnjeg lipljanskog mlada. Bilo ga je na tisuće na malom prostoru uz obalu. U tom dijelu Sore je glavna riba lipljan, dok je pastrva zastupana u mnogo manjem broju. Među lipljanskim mladem opazio sam ovogodišnji mlad pastrve, koji je bio već 4 do 5 cm velik. Tu veličinu nisu dostigle pastrve niti u ribnjacima, gdje imaju dovoljno hrane. Ipak moram reći, da je imadu u Sori još više nego u ribnjacima. Pastrvice nisu tamo trebale tražiti planktonsku hranu, jer imadu na raspolaga-

rati na desetke tisuća lipljanskog mlada, stoga učinak puštanja kalifornijske pastrve u lipljanske vode ne može biti koristan, nego porazan za lipljane. Pošto lipljani ne žderu svoga mlada, to bi proizvodnja lipljana bez tih pastrva bila veća. Jednoj pastrvi, da priraste na težini 1 kg, treba 5 kg ribe za hranu, dakle 5 kg lipljanskog mlada za dvije pastrve od pola kilograma.

U toj vodi žive također i mladice-glavatice, koje tamo dosegnu težinu od 3 do 5 kg. Za maloga vodostaja ne mogu ribe uzvodno preko jaza u Goričanima, no ove godine za vrijeme mrijesta bila je voda velika, pa su i lipljani i mladice-glavatice išli preko jaza. Zbog toga će se Sora obogatiti lipljanima i mladicama-glavaticama iznad jaza. Tamošnji ribari dobro razlikuju savske lipljane od sorskih. Mladice-glavatice imadu najmanju propisanu mjeru od 70 cm, a to znači da ih 4 do 5 godina štitimo zato, da nam žderu lipljane i pastrve, da se onda prvi puta mrijeste kada dosegnu tu težinu i da njihovo potomstvo isto tako ždere lipljane i pastrve.

Mladica - glavatica

Po podacima iz literature poždere mladica-glavatica dnevno riba u težini od 1/20 svoje vlastite težine. Prema tome 3 kg teška mladica-glavatica potroši godišnje oko 54 kg riba. Ne mogu priseći da je ta brojka tačna, ali mislim da je sigurno da poždere barem 40 kg. Da ne bude pretjerivanja, uzmimo samo polovinu t. j. 27 kg riba i to u lipljanskoj vodi na 1 kg mladice-glavaticice koja po kvaliteti zaostaje za pastrvama i lipljanima.

Maksimalna cijena lipljana i pastrve je u Sloveniji 70 dinara za 1 kg. Dakle da naraste za 1 kg, poždere mladica-glavatica 27 kg lipljana i pastrva u vrijednosti od 1890 dinara, a dobije se tako 1 kg mladica-glavatica u izrazito lipljanske vode, gdje osim toga još djelomično živi i pastrva. Nikako ne spada!

Imamo takvih lipljanskih voda, gdje područje lipljana postepeno prelazi u područje mladice-glavaticice, bez naravnih zapreka (slapova). Tu je teško postaviti točnu granicu. No tamo gdje mladica-glavatica imade mogućnost prelaza preko zapreka samo za vrijeme velike vode, tamo je lako djelomično izloviti ovu ribu.

Time ne mislim reći da je treba staviti izvan zaštite u lipljanskim vodama i da je treba uništiti. Postoje i druge

mogućnosti. Bez većih poteškoća može se organizirati masovni skupni ribolov, a ulovljene mladice-glavaticice treba u hidrobionima prebaciti u onakve vode ili dijelove voda gdje nije isključivo lipljansko područje. Tamo može mladica-glavatica da se hrani s manje vrijednim bjelicama (podustima, mrenama, kljenovima, ploticama itd.), a ne sa pastrvama i lipljanima.

Isto tako kao što postoji tendencija da se iz pastrvskih potoka iskorijene kljenovi, koji požderu bezbroj mlada i ikre plemenitih riba, tako moramo nastojati da smanjimo broj mladica-glavatica u lipljanskim vodama. Mladice-glavaticice od 3 do 4 kg rado žderu male lipljane oko 10 dkg težine. To bi značilo da ona poždere 270 do 300 komada lipljančića, koji bi za dvije godine narasli do ukupne težine od 150 kg. Zato ne smijemo u mladici-glavatici gledati samo njene prednosti pa je svuda zaštićivati kao kraljicu voda.

Zbog toga mladica-glavatica ne spada u lipljanske vode!

Ing. ANTON SIMONČIČ

Privredni učenici odgajivači ribe

Glavne centre eksploatacije slatkovodnoga ribarstva držao je u predratnoj Jugoslaviji u svojim rukama strani kapital. Bogate ribolovne vode iskorišćivali su stranci kao zakupnici. Zakupnik je raspolagao kapitalom i ribarskim alatom, a ribari koji su zapravo radili na vodama, materijalno ovisni o zakupniku a uz to neprosvjedeći bili su izrabljivani, jer je vodom špekulirao zakupnik na štetu ribara. Pastrvske vode bile su zapuštene, a državna ribogojilišta nisu ispunila postavljene zadatke radi nedostatnih kredita, ali još više radi nestašice stručnih ribarskih kadrova. Zakupnici visinskih voda, ribarska društva i pojedinci nisu raspolagali sredstvima, a ni stručnim ribarima, da bi mogli uzgajati i čuvati ribu nasađenu u revirima.

Najrentabilniju granu slatkovodnoga ribarstva, ribnjačarstva, imao je u svojim rukama u velikom dijelu strani kapital. Da bi trajno održao svoj upliv, držao je na svim vodećim mjestima stručnjake strance. Na ribnjačarstvima su bili većim dijelom kao ribarski majstori Nijemci ribari iz Apatina, koji su znali izrađivati ribarski alat i donekle loviti ribu u ribnjacima, no u uzgoj ribe nisu bili upućeni. Ribu su gajili i ribnjačarstva vodili strani stručnjaci, koji su ljubomorno držali u tajnosti osnovne pojmove ribnjačarstva. Iako je postojala zakonska odredba, da strani državljani kao stručnjaci u privredi mogu biti na vodećim mjestima zaposleni do onoga roka, dok se ne osposobe u toj građi naši stručnjaci, to je ipak bio ovaj propis vješto izigravan, pa je i to jedan od razloga, da mi danas oskudijevamo na srednjem i višem stručnom kadru u ribnjačarstvu.

Takvom stanju zatečenom po oslobođenju uglavnom je bilo krivo bivše državno uređenje, koje se uopće nije staralo za izobrazbu i osposobljenje naših kvalificiranih radnika ribara. Jedna od najstarijih zadruga Ribarska druga u Vukovaru imala je u svojim statutima predviđeno da ribarskim majstorom može postati samo ono lice, koje je stupilo u ribarski zanat kao šegrt, oslobođeno radilo kao ribarski pomoćnik, i dalje samostalno vršilo

ribolov. Ali ovo stanje nije imalo zakonskog osnova i obavezu, već je važilo samo unutar zadruge na temelju odobrenih zadružnih pravila. No ribarski majstori ove zadruge bili su jednostrano osposobljeni samo u riječnom ribolovu, dok ostale grane slatkovodnoga ribarstva nisu poznavali. Danas je Zakonom o učenicima u privredi od 5. travnja 1946. god. postavljen osnov za podizanje stručnih ribarskih kadrova. Uvedena je posebna struka u privredi »Odgajivač riba« kod vještačkog odgajivanja riba.

Zapravo su i sada zaposleni na ribnjačarstvima ribarski majstori, koji su postigli ove položaje kao najbolji i najsposobniji ribarski radnici, koji posjeduju praktično znanje i potrebnu spremu, ali nemaju teoretskog znanja i zakonsku kvalifikaciju. Međutim će i ovo pitanje kvalifikacije biti riješeno zakonom u cilju izgradnje potrebnih ribarskih kadrova.

Ribnjačarstva većega kapaciteta republikanskog značaja stoje pod upravom i stručnim vodstvom Ribnjačarske Centrale u Zagrebu, pa je već sada uposlen na ribnjačarstvima znatan broj mladića, koji se uvadaju u ribarstvo kao učenici odgajivači ribe s rokom naukovanja od dvije godine. Ribnjačarstva će postati škole za podizanje srednjeg ribarskog kadra bez kojega nije moguće izvršiti postavljene zadatke Petogodišnjeg plana u slatkovodnom ribarstvu. Na ribnjačarstvima postoje svi uvjeti da privredni učenici odgajivači ribe upoznaju praktičnim radom osnove slatkovodnoga ribarstva. Tu u pogledu uzgoja ribe nisu vezane ruke kao u otvorenim vodama, rast i vrsta ribe tu se po volji može mijenjati, a upotrebom hrane i gnojiva postizava se visoki i rentabilni stepen produkcije ribe. Ali upravo na ribnjacima proživljavaju se sve faze razvoja ribe i vidi se, koliko je uzgoj ribe ovisan o prirodnim uslovima.

Uposlenje svršenih ribarskih učenika budućih kvalificiranih radnika je u slatkovodnom ribarstvu mnogostrano: na ribnjačarstvima nema dovoljnog broja ribarskih majstora, a povećanjem ribnjačarskih površina i izgradnjom novih ribnjaka još će se i više osjećati potreba